

Cuvânt înainte
Conferința „Vulnerabilități ale profesiei de avocat. Cauze și remedii”

Av. dr. Traian Briciu
Președintele UNBR

Stimați invitați,

Încă de la început, doresc să precizez că întâlnirea de astăzi are ca scop nu numai conștientizarea vulnerabilităților cu care se confruntă profesia de avocat, ci mai ales găsirea unor soluții pentru a reface echilibrul dintre *acuzare* și *apărare*, care în ultima vreme a fost serios afectat, în detrimentul justiției și al statului de drept.

Lăsând la o parte orgoliile profesionale, trebuie să recunoaștem că nu putem avea justiție de încredere și performantă unii fără alții: *judcători, procurori, avocați* și toate *celelalte profesii juridice*. Avem un scop comun: justiție pentru toți oamenii, inclusiv pentru cei vinovați. Pentru ca ADEVĂRUL să iasă la suprafață, este nevoie de egalitate de arme între *acuzare* și *apărare*. Altfel, vom avea numai „adevărul” cuiva sau altcuiva.

În continuare, mă voi referi la cauzele acestui dezechilibru și efectele sale într-o dimensiune internațională, deoarece problemele cu care ne confruntăm nu sunt autohtone, ci apasă pe avocatura europeană și nu numai. Prin această abordare, doresc să subliniez faptul că nu arătăm cu degetul către nicio profesie din sistemul judiciar, întrucât cauzele cu care se confruntă avocatura nu au o origine internă, ci este vorba de un trend mondial, în care cu toții suntem expuși, mai ales cetățenii. Însă, prin dialog, putem găsi soluții și în plan intern.

Cauze ale declinului dreptului la apărare.

Din păcate, egalitatea de arme dintre *acuzare* și *apărare* a avut de suferit în ultimele două decenii. Apărarea a pierdut teren în *contextul* și sub *pretextul* crizelor terorismului și a luptei împotriva crimei organizate.

Printre cauzele declinului dreptului la apărare, aș identifica două momente cheie în istoria recentă. Primul este marcat de 11 septembrie 2001, în urma căruia s-a dezvoltat conceptul de *Patriotic Act*, care s-a răspândit extrem de rapid și în Europa, confruntată cu crize repetate ale terorismului. Oamenii au acceptat să renunțe parțial la drepturile lor, în special dreptul la viață privată, au acceptat supravegherea electronică în masă, crezând că astfel le poate fi apărată viața. Momentul a coincis cu prima breșă adâncă

în *secretul profesional* al avocatului, principalul pilon de susținere a profesiei, având în vedere că relația avocat client se bazează pe încredere.

Al doilea moment cheie a fost scandalul mondial „*Panama Papers*”, din 2016, care a pus avocatura într-o lumina proastă la Bruxelles, întrucât unii avocați au folosit secretul profesional pentru a ascunde ilegalități. Chiar dacă a fost vorba doar de unii avocați, consecințele s-au răsfrânt asupra tuturor avocaților, întrucât autoritățile au folosit această speță pentru a aduce noi breșe și mai mari în *secretul profesional*, prin legislația împotriva spălării banilor și prin cea privind tranzacțiile transfrontaliere.

Aceste momente au fost acompaniate și de spectacolul judiciar și așa s-a ajuns la consecințele pe care le vedem astăzi, în privința (in)egalității de arme între acuzare și apărare. Oamenii au ajuns să creadă că avocații apără infractori criminali și corupți, că apărarea acestora nu ar trebui să fie susținută sau că ei n-ar avea nevoie vreodată de apărare întrucât nu fac și nu vor face nimic ilegal. Însă, numărul mare de achitări, discrepanțele dintre hotărârile judecătorești pe gradele de jurisdicție arată că există greșeli și este nevoie de o apărare puternică pentru a se face dreptate.

Problemele cu care se confruntă avocatura, dar și celelalte profesii juridice, sunt un virus care afectează nu numai România, ci și alte țări, cu tradiție mai îndelungată privind justiția liberă și independentă. Săptămâna aceasta, Adunarea Națională din Franța a votat, în primă lectură, proiectul de lege denumit „*Legea privind încrederea în justiție*”, propusă de ministrul justiției, Eric Dupond-Moretti. Acest proiect întărește garanțiile exercitării profesiei de avocat, în special prin extinderea *secretului profesional* și *facilitarea accesului la dosar*. Proiectul mai are în vedere *limitarea scurgerii informațiilor în cadrul anchetelor în curs, prezența obligatorie a avocatului la percheziții* și încă un lucru foarte important: *prezența avocaților în cadrul colegiilor de etică și deontologie din Consiliul de stat și din Curtea de Casație*.

Prin urmare, politica franceză a înțeles că întărirea încrederii în justiție (așa cum este denumit proiectul de lege) depinde de întărirea tuturor profesiilor juridice implicate, inclusiv avocații, fără de care nu poate exista justiție.

Efecte ale declinului dreptului la apărare.

La puțin timp după momentele enunțate mai devreme (dar și altele), au început să apară și efectele, constând în încălcarea tot mai frecventă a drepturilor avocaților. **Acestea au intrat în atenția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, care a inițiat o cercetare amplă asupra stării avocaturii, concretizată în Raportul Bashkin privind „Principiile și garanțiile avocaților”.**

Potrivit raportului, Adunarea rămâne îngrijorată de numeroasele cazuri de încălcare a drepturilor avocaților, inclusiv atacuri împotriva securității și independenței acestora, comise în ultimii ani. Citez din Raport:

“● *Avocații au fost identificați cu clienții lor și, prin extensie, cu afilierea politică ale clienților lor sau infracțiunile de care aceștia sunt acuzați.*

● *Una dintre cele mai frecvente încălcări ale drepturilor avocaților este convocarea avocaților la audieri de către organele de anchetă în calitate de martori în cazurile în care avocații acordă asistență juridică clienților lor (...)*

● *Avocații sunt chemați să se prezinte ca martori în procedurile împotriva clienților lor și li se cere să explice de ce și cum își reprezintă clienții (...)*

● *Avocații se confruntă cu hărțuri administrative și judiciare, inclusiv ingerințe abuzive asupra drepturilor și privilegiilor lor profesionale, cum ar fi violarea comunicărilor privilegiate dintre avocat și client, perchezițiile corporale sau a sediilor lor profesionale, confiscări ale documentelor legate de caz, supraveghere ilegală audio și video, necomunicarea informațiilor esențiale legate de caz, trecerea pe liste cu persoane care au diverse interdicții, inclusiv de călătorie. (...)*

● *Autoritățile de aplicare a legii încearcă în mod necorespunzător să evalueze și să reglementeze onorariile avocaților (...)*”

Sună familiar!

Soluții.

Având în vedere aceste aspecte, la 23 octombrie 2020, Comitetul Permanent al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a adoptat **Rezoluția 2348 (2020)** privind principiile și garanțiile aplicabile avocaților, prin care îndeamnă toate statele membre ale Consiliului Europei să asigure protecția eficientă a profesiei de avocat, **în special prin interzicerea interferenței statului în profesia de avocat și definirea clară a activităților precise care constituie o interferență interzisă, precum și prin stabilirea unui cadru legislativ național care garantează eficiența, independența și securitatea activității avocaților.**

De asemenea, tot la 23 octombrie 2020, Comitetul Permanent al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a adoptat **Recomandarea 2188 (2020)** privind principiile și garanțiile aplicabile avocaților, prin care reamintește Comitetului Miniștrilor necesitatea de a asigura, prin mijloace legislative, dreptul la un proces echitabil, **prin crearea condițiilor de egalitate între acuzare și apărare în procedurile contradictorii, precum și prin garantarea siguranței avocaților și a altor participanți la procedurile legale (inclusiv judecători, anchetatori și procurori) în cursul activităților lor profesionale.**

Nu în ultimul rând, la 31 martie 2021, Comitetul Miniștrilor a adoptat studiul de fezabilitate a unui nou instrument juridic european privind profesia de avocat, precum și proiectul de mandat pentru un comitet

de experți însărcinat cu elaborarea unui proiect european privind profesia de avocat. Este vorba de **Convenția Europeană privind profesia de avocat, al cărei scop este consolidarea Statului de drept și protecția avocaților a căror activitate este fundamentală pentru administrarea justiției și protecția drepturilor fundamentale.**

Însă, până la adoptarea acestei Convenții, cred că trebuie să căutăm soluții și în plan intern și un prim pas este dialogul cu cei implicați. Astăzi, încercăm să identificăm problemele avocaturii și soluții, urmând să continuăm procesul de comunicare cu toți factorii implicați și să inițiem un dialog constructiv spre binele justiției și al cetățeanului.